

Sejl mod kongeborgen på toppen af vigen

KALØ

En særlig bakkeknold rager op i Kalø Vig med ruinen af Kalø kongeborgen fra 1313. Her sad i 1518 en svensk fange, som ændrede historiens gang, også inden for skiløb.

Af Anders Høgh Post

Århus Bugt og Kalø Vig er et af vore flotteste sejlerfarvande med udsigt til Danmarks højeste bakker, de storslåede og fjerne Mols Bjerge. De kan ses fra vandet på 15-20 sømils afstand. Runde pukler når 137 m højde, og kysten har skrænter og græsbakker på 20-30 m højde.

Ovre på den lavere kyst i vest siden rager Studstrupværkets grimme grå kolos og 200 m skorsten op som et praktisk sømærke. Når man ikke lige mangler et sømærke, vænner man sig til at overse værket og undgår at få det med på feriefoto.

Det inderste af bugtens østside er flot med bakker og dale, skove og marker ved Kalø Slotsruin. Kalø var så betydningsfuld, at den gav navn til hele vigen. Danmarkshi-

storiens har også rødder til stedet, hvor en svensk adelsmand fanget på Kalø flygtede og senere som konge af Sverige løsrev sig af Christian Tyrans danske herredømme.

Vi sejlede ind mod Kalø og Nappedam Lystbådehavn. På afstand så vi Kalø-borgens 10 m murstensrøde tårn på sin 21 m bakkeknold med fjerne skove som baggrund. I de smukke bøgeskove og landskaber omkring Kalø Vig, finder man over 100 oldtidsminder fra stenalderen og bronzealderen. Mærkelige lyse striber på ruinen viste sig senere at være gamle mure dækket med ny krydsfiner. Den er nu blevet diskret grå.

På vej i havn skal man først finde bøjerne for at komme ind bag om det store, spærrende stenrev Rønsten til vigen. Nær

VIG

Foto: VisitDjursland

den 30 m høje, grønne græsskrænt Vrinners Hoved ser man snart den tykke, røde lysbøje. Fra lysbøjen ses næste bøje, en meget falmet rød bøje syd for det imponerende stenrev med istidens truende, tørlagte kampesten på størrelse med små personbiler.

Nappedam Lystbådehavn brugte vi som nattehavn for at se Kalø Slotsruin næste dag. Havnen er stor, udmærket og ganske almindelig, bygget om en gammel udskibningsmole. Lige bag havn og klubhus går landevejen langs den maleriske kyst, og bag vejen er der skove. Der er ingen by eller provianteringsmulighed ved Nappedam – så husk selv proviant. Havnen er et godt sted at sove, og der er oftest ledige gæste-

pladser i den travle ferietid.

En god detalje ved havnen er, at intet bolværk dækker for den fantastiske udsigt over vand og sol fra bådens cockpit. Så pyt med at havnen er forblæst i hård pålandsvind fra sydvest. Følg vejrmeldingerne, for det er dårlig planlægning at blæse inde i en sommerhavn uden by. Hvis proviantering er nødvendigt kører bus 123 fra havnen en gang i timen til enten Ebeltoft eller til Rønne og Aarhus. Rønne by ligger kun 2 km fra Nappedam med mulighed til proviantering. Der er ca. 1 km hen til slotsruinen fra Nappedam Lystbådehavn og på vej derud er der Kalø Slotskro, hvor man fra påske til efterårsferien finder restaurant samt iskiosk.

Uindtagelig middelalderborg

Kaløes 21 m høje, stejle bakkeknold ude i vandet er en oplagt placering til en uindtagelig borg. Kong Erik Menved byggede kongeborgen i 1313 efter jyske bønderes oprør mod høje skatter. Oprøret blev slået ned, og borgen skulle minde bønderne om lydighed. Kong Valdemar Atterdag forbedrede Kalø Slot i 1343 - og samlede Danmark. Den imponerende borg var uindtagelig. Hovedtårnet havde trægulve, men øverst var der brandsikre hvælvinger, så brandpile ikke gjorde skade. I 1500 tallet blev kanoner dog så effektive, at borgen mistede militær betydning.

Så blev tårnet revet ned i 1672 til 10 m højde, og de dengang kostbare mursten blev genanvendt til Charlottenborg i København, der nu huser en kunstudstilling.

Borgens forbindelse til land er en smal strimmel land, Danmarks længste vejrdæmning, som blev sikret med brolægning, så hestevogne kunne køre derud. Gennem 700 år er brolægningen forskubbet af frost og højvande, og i dag er den

FORBUDT OMRÅDE OG LUMSKT FORBUD

Det viser søkortet for området: Mellem Egå havn og Skødshoved er der et stort forbudt område med dumpet ammunition på 10 m dybde fra sidste krig. Et sejløb med grønne og røde lysbøjer gennem det forbudte område er spidsfindigt nok kun for fragtskibe til Studstrupværket.

Det viser søkort ikke tydeligt: Da sejløbet er i det forbudte område, er løbet forbudt for lystbåde, gør Egå Sejlklub opmærksom på. Nå? Jo, lystbåde er i vejen for fragtskibe, selv om der kan gå dage imellem et fragtskib passerer. Lystbåde skal altså helt uden om det forbudte områdes gule bøjer. Men da lystsejlere ikke tænker på ammunition fra en fjern krig, så stævner mange frygtløst tværs igennem det forbudte. Uden at noget sker.

så ujævn, at man ikke kan cykle eller køre f.eks. en barnevogn derud. Det er svært nok at gå, for stenene er slidt utrolig glatte. Stenene går over i behagelig græsvej over →

en tørlagt voldgrav. Så stiger man opad til borgens indgang ad en træbro over endnu en tør voldgrav. Turen ud til slotsruinen fra kroens parkeringsplads er tur/retur ca. 3 km.

Toppen af det store, medtagne hovedtårn af røde mursten har en skrigende flok sorte alliker flagrende til passende gyserstemning af borg, spøgelser og fangekælder.

I et af fangehullerne havde Christian II anbragt den svenske stormand Gustav Vasa i 1518. Han var fange efter et svensk oprør mod Danmark, som dengang gennem Kalmar unionen beherskede Stockholm. Året efter flygtede Gustav Vasa til Sverige, hvor

han samlede modstand mod den danske besættelse.

1520 udløste Christian II (herefter Christian Tyran) det stockholmske blodbad, hvor 83 modstandere af Kalmar unionen henrettedes, mest adelsmænd. Det fik Gustav Vasa til at trække sig ensomt tilbage på ski mod Mora i Norge. Men efter næsten 90 km blev han indhentet af to svenske skiløbere, der overtalte ham til at vende om og lede oprøret mod danskerne. Efter nogle års belejring lykkedes det at smide danskerne ud af Stockholm, og Gustav Vasa blev konge i Sverige.

Historien, Kalmar unionen og skiløb var blevet anderledes, hvis Christian II havde passet bedre på Gustav Vasa på Kalø Slot.

Det historiske skiløb blev i 1922 genoptaget som Vasa Løbet med efterhånden tusinder af deltagere ad samme rute som i marts 1520. I marts er der stadig sne omkring Stockholm.

De to første svenske skiløbere har nok brugt en dags tid til de 90 km. Rekorden i dag for 90 km er 3 timer 38 min. 41 sek. (27,3 km/t). 2012 brugte Kronprins Frederik 6 timer 36 min. (14 km/t) mellem tusindvis af skiløbere.

1. Ved sejlad fra øst mod Århus Bugt passerer man Sletterhage Fyr på sydspidsen af Helgenæs. Fyret nævnes dagligt i radioens observationer om vind og vejr.
2. I Knebel Vig ankrer man med nordlig og østlig vind nær Knebel kirke, ikke langt fra den lille Knebel havn. Gammel pejling på 114° mod kirken viser ind i vigen, men udefra er kirken svær at se.
3. Lang, smal adgang til Kalø ruin er anstrengende at gå på, og kørsel er ikke mulig. De gamle, knoldede sten er glatte af 700 års slid. Fjender på vejen kunne ses fra borgen på stor afstand.
4. Nørdligst i Kalø Vig ses Kalø ruin på en 20 m høj, stejl halvø. Erik Menved byggede i 1313 den uindtagelige borg, og Valdemar Atterdag forbedrede den i 1334. Skove bag ruinen er på fastlandet. Rød bøj markerer det drabelige stenrev og indsejling til Nappedam havn.

Bedste ankerplads Knebel Vig

En af Danmarks sikreste ankerpladser er Knebel Vig syd for Nappedam. En rund bugt med perfekt flaskehals-indsejling, omgivet af bakker der giver læ for alle vindretninger – også hård vind. Inderst er der en ny havn, Knebelbro jolle- og bådhavn med 3 m dybde. Havnen er kun 30 x 30 m, så det er kun for mindre både. Der er nogle huse og en iskiosk ved havnen, men proviant må man selv have med.

Det ældgamle råd til indsejling før GPS-navigatoren, var udefra at holde kurs 114° mod Knebels hvide kirke. Desværre er kirken svær at se udefra, men anløb giver alligevel ikke problemer. En grøn bøje findes i indsejlingen. For 15-20 år siden blev bøjen inddraget for at spare, men snart genudlagt efter protester.

Sejlkлубben Bugten fra Aarhus har udlagt 11 Dansk Sejlfunion DS-turbøjer i Kalø Vig, heraf 6 i Knebel Vig. DS-turbøjerne er placeret i den nord- og sydlige del af vigen – placeringerne kan ses i kortet, samt på sejlsport.dk/tursejlds eller i app'en Tursejler, hvor koordinaterne findes.

Inde på vigen er der ganske lavt ved kysten, under 1 m. Ror du i land i gummibåd, går den på grund 10 m fra stranden, og du må soppe det sidste stykke med blødt mudder mellem tæerne.

Man kan bese Knebel kirke [1 km fra havnen] og Tved kirke [2 km fra havnen].

Jeg ankrede en gang sydligt i Knebel Vig tæt ud for Tved kirke. "Hvad for en kirke?" spurgte en gast. Nå, ja, træer dækkede den, så vi roede ind for at tjekke, at der var en kirke. Vi kravlede op ad en stejl skovskrænt med affald fra kirkegården, visne blomster, gamle gravsten mv. Vi var på rette vej. Den lille kirke lå deroppe ved en stor, smuk bindingsværks præstegård.

På stranden lå en stump marmorgrav-

sten kun med årstal 1919 meget smukt indhugget. Min daværende båd "Gulnare" var bygget i 1919, og jeg var fristet, men for overtroisk til at tage gravstenen med om bord.

To travle havne: Kaløvig og Egå

På vest siden af Kalø Vig ligger de to store lystbådehavne Kaløvig og Egå. Kaløvig havn ligger tæt syd for det store Studstrupværk

med 200 m skorsten. Havnen har gæstempladser og et sejlsportscenter med mange muligheder. Bl.a. trænes der kapsejls i olympiske klaser, der er pigekapsejls mandage og der er vintertræning. De hurtige 49er-joller er spektakulære, når de planer vildt ud og ind af havnen, slingrende tæt på at vælte. Havnen har cafeteria, restaurant og møntvask, men begrænset proviant.

Egå havn ligger nærmere Aarhus, og fra havnen går der bus derind på 22 minutter til seværdigheder som Den gamle By, Kunstmuseet Aros [Aarhus' ældgamle navn] mv. Har man været forbi Aarhus kan man passende udforske Djurslands mange seværdigheder.

På Egå havn fås proviant, og der er café og restaurant, bådudstyr, blå Aarhus-bicykler for 20 kr., samt alt, hvad sejlere ellers kan ønske, inkl. enkelte ledige bådpladser.

Hver anden mandag er der singlehandkapsejls, tirsdage alm. aftenkapsejls og onsdage pigekapsejls at kigge på. ♦

Foto: VisitDjursland

Foto: Visit Djursland

1. Oppe fra Kalø Slotsruin ses ankerliggere i læ for den lange adgangsvej ved bl.a. to DS-turbøjer. Nappedam havn anes i baggrunden.
2. Fra ruinen ses i det fjerne en sejlbåd syd for det store lyse stenrev. Båden er på vej mod Nappedam. Mellem stenrevet og den lille, mørke grund nærmest er en 11 m dyb, uafmærket indsejling.
3. Kongeborgen på toppen af Kalø var godt beskyttet mod fjenderne.

FEJRER SIT 700. ÅR

Kalø Slotsruin fylder i 2013 rundt. For 700 år siden blev de første sten lagt efter Kong Erik Menved havde nedkæmpet et jysk bondeoprør. Slotsruinen vil blive udvidet med en udstilling ligesom der hele året vil blive afholdt arrangementer omkring jubilæet.

Ruinen har 700 års jubilæum i 2013. Her starter arbejdet med at udvide oplevelsen af ruinen i form af en udstilling på og i ruinen påbegyndes. Samtidig bliver der gennem hele året afholdt en hel masse arrangementer omkring jubilæet.

Download pdf-folder med kort og inspiration for Kalø – scan QR-koden eller se mere på naturstyrelsen.dk

